

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Igangsættelse af en offentlig høring om den europæiske søjle for sociale rettigheder

(COM(2016) 127 final)

(2017/C 125/02)

Ordførere: **Jacek KRAWCZYK**

Gabriele BISCHOFF

Luca JAHIER

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 8.3.2016
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget i sektionen	10.1.2017
Vedtaget på plenarforsamlingen	25.1.2017
Plenarforsamling	nr. 522
Resultat af afstemningen	247/1/2
(for/imod/hverken for eller imod)	

Forord

EU-traktatens artikel 3: Unionen »(...) arbejder for en bæredygtig udvikling i Europa baseret på en afbalanceret økonomisk vækst og prisstabilitet, en social markedsøkonomi med høj konkurrenceevne, hvor der tilstræbes fuld beskæftigelse og sociale fremskridt, og et højt niveau for beskyttelse og forbedring af miljøkvaliteten (...).«

Nærværende udtalelse er Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs første bidrag til udformningen af, hvad der kan ende med at blive en europæisk søjle for sociale rettigheder. Udtalelsen trækker på de berigende og mangfoldige diskussioner i de 28 nationale debatter, som udvalget arrangerede, hvilket efter udvalgets opfattelse er merværdien af udtalelsen. Udvalget understreger, at søjlen skal udvikles med tæt inddragelse af civilsamfundet, herunder arbejdsmarkedets parter, på alle niveauer. Udvalget påpeger behovet for mere tydelighed om, hvad søjlen i sidste instans skal blive til, og om søjlens virkefelt.

Det er udvalgets opfattelse, at søjlen skal tilbyde et positivt projekt for alle og bør gælde for alle medlemsstater, idet det dog erkendes, at eurozonen måske behøver særlige instrumenter/mekanismer. Udvalget mener, at fremtidens arbejde — med alle de muligheder og udfordringer, der er forbundet hermed — bør være det centrale fokus i debatterne om søjlen.

1. Indledning

1.1. Efter kommissionsformandens anmodning om et bidrag fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) til høringen om den europæiske søjle for sociale rettigheder ⁽¹⁾ igangsatte udvalget omfattende høringer af civilsamfundet ⁽²⁾ i de 28 medlemsstater. I alt deltog 116 EØSU-medlemmer og nærved 1 800 andre repræsentanter for civilsamfundets organisationer i disse nationale debatter.

1.2. EØSU's udtalelse om *Den europæiske søjle for sociale rettigheder* afspejler og inkluderer de vigtigste konklusioner og anbefalinger fra disse nationale debatter. Udvalget noterer sig Kommissionens intention om at »... formulere en række grundlæggende principper med henblik på at støtte velfungerende og retfærdige arbejdsmarkeder og velfærdssystemer« ⁽³⁾ og anser den europæiske søjle for sociale rettigheder for at være et meget vigtigt initiativ for EU's bæredygtighed. I denne sammenhæng er EØSU's udtalelse et første skridt i den fortløbende proces hen imod etableringen af den europæiske søjle

⁽¹⁾ Brev fra Jean-Claude Juncker, Kommissionens formand, til Georges Dassis, EØSU's formand, den 8. marts 2016.

⁽²⁾ I overensstemmelse med EØSU's terminologi forstås der ved »civilsamfund« »det organiserede og repræsentative civilsamfund«. Se udtalelse EFT C 329 af 17.11.1999, s. 30 og EFT C 193 af 10.7.2001, s. 117.

⁽³⁾ Se fodnote 1.

for sociale rettigheder. Udvalget agter at fortsætte med at bidrage til diskussionerne om dette emne, navnlig når Kommissionens hvidbog er blevet vedtaget i 2017.

2. Udfordringer og prioriteter

2.1. I 2017 markerer Den Europæiske Union 60-årsdagen for undertegnelsen af Romtraktaten. Denne milepæl giver en anledning til at fejre EU's landvindinger, men bør også være anledning til at tage Europas store politiske, økonomiske og sociale udfordringer op. Borgernes tillid til Den Europæiske Union er faldet i mange medlemsstater. For første gang i sin historie oplever Unionen, at en medlemsstat formentlig er på vej ud.

2.2. Siden chokket fra finanskrisen i 2008 har Den Europæiske Union oplevet en række på hinanden følgende kriser. Selv om situationen varierer fra den ene medlemsstat til den anden og der er blevet givet mange forskellige politikvar, står EU i dag over for en række udfordringer, der omfatter: en lang periode med høj arbejdsløshed, uacceptabelt høj ungdomsarbejdsløshed, økonomisk ustabilitet og forværring af den sociale situation, herunder voksende fattigdom og ulighed. Dertil kan føjes globalisering, den demografiske udvikling og digitaliseringen. EU's manglende evne til på passende vis at håndtere strømmen af asylansøgere og migranter har bidraget til den generelle opfattelse, at EU ikke længere kan tilbyde politiske og praktiske løsninger, som er til gavn for alle. EU-skeptiske, populistiske og nationalistiske partier søger at lukrere på denne frygt ved at tilbyde forsimplede løsninger på komplekse problemer, pege fingre ad visse befolkningsgrupper og skabe farlige splittelser i samfundet.

2.3. Nogle af problemerne og splittelserne mellem medlemsstaterne og inden for de enkelte medlemsstater er blevet forværret af krisen. De skyldes eller forstærkes bl.a. af en utilstrækkelig vækst og strukturelle svagheder på vores arbejdsmarkeder og i vores socialsikringsystemer, som i vid udstrækning allerede var til stede før krisen. Det, der vil være afgørende, er EU's og medlemsstaternes kollektive evne til at tilvejebringe betingelserne for varig vækst og beskæftigelse.

2.4. EØSU bifalder, at Kommissionen har taget initiativ til at lancere en offentlig høring om den europæiske søjle for sociale rettigheder, som led i indsatsen for at skabe »et fair og reelt paneuropæisk arbejdsmarked« og »et AAA socialt Europa«, og som kan tjene som ledetråd for en fornyet konvergens i euroområdet. Imidlertid er der stor usikkerhed om, hvordan denne »søjle« i sidste instans tænkes at blive udformet. Først og fremmest understreger EØSU, at den europæiske søjle for sociale rettigheder skal munde ud i et projekt, der er positivt for alle. Derved kan søjlen bidrage til at genopbygge tilliden til, at EU kan forbedre udsigterne for nuværende og kommende generationer.

2.5. I denne henseende skal søjlen endvidere tage højde for de specifikke udfordringer, der er på arbejdsmarkedet og i de sociale sikringsystemer, med henblik på at nå en rimelig balance mellem den økonomiske og den sociale dimension samt at bekæmpe fattigdom, social udstødelse og ulighed.

2.6. EØSU anerkender, at den europæiske økonomiske og sociale model bygger på en fælles forståelse af betydningen af stigende beskæftigelse, sociale fremskridt og produktivitet som underliggende nøgelfaktorer for bæredygtig økonomisk vækst, der på fair maner er til glæde for alle. Forberedelsesprocessen for søjlen er en anledning til at bekræfte vores fælles forpligtelse til den europæiske sociale model, samtidig med at det sikres, at de nationale velfærdssystemer og arbejdsmarkeder er tilpasningsdygtige og gearet til fremtiden⁽⁴⁾. EØSU fremhæver behovet for vækst og konkurrenceevne i hele EU. I denne sammenhæng understreger EØSU den nødvendige sammenkobling mellem økonomiske politikker, beskæftigelsespolitikker og socialpolitikker⁽⁵⁾.

2.7. EØSU er overbevist om, at EU's og medlemsstaternes politikker og foranstaltninger med henblik på opnåelse af økonomisk succes og sociale fremskridt bør gives en mere central placering i debatterne om EU's politik. Dertil kommer, at det er vigtigt, at der tilvejebringes et sammenhængende og gensidigt understøttende EU og national politikudformning. Som led i disse bestræbelser er det nødvendigt med en ny og forandringsorienteret tænkemåde.

2.8. Mens processen i forbindelse med det europæiske semester fortsætter, er Europa 2020-strategien og dens mål om »intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst« blevet marginaliseret, og forhåbningerne om at kunne indfri de sociale målsætninger, navnlig målsætningen om en erhvervsfrekvens på 75 % eller om at få 20 millioner mennesker ud af fattigdommen, er svundet ind. Samtidig har henstillingen fra 2008 om aktiv integration⁽⁶⁾ haft begrænset virkning.

⁽⁴⁾ Nationale debatter i Irland, Letland, Portugal og Spanien.

⁽⁵⁾ EU-traktatens artikel 3: Unionen »(...) arbejder for en bæredygtig udvikling i Europa baseret på en afbalanceret økonomisk vækst og prisstabilitet, en social markedsøkonomi med høj konkurrenceevne, hvor der tilstræbes fuld beskæftigelse og sociale fremskridt, og et højt niveau for beskyttelse og forbedring af miljøkvaliteten.«

⁽⁶⁾ EUT L 307 af 18.11.2008, s. 11.

2.9. Som udgangspunkt bør søjlen promovere EU's eksisterende sociale landvindinger og en fuld og egentlig håndhævelse af disse. Hvor det skønnes, at der er behov for nye forpligtende lovgivningsinitiativer og -instrumenter, skal det ske på det eksisterende retlige grundlag og efter de eksisterende lovgivningsprocedurer. Søjleens retlige status mangler endnu at blive fastsat ligesom dens forhold til de vigtigste internationale menneskerettighedsinstrumenter⁽⁷⁾. EØSU understreger imidlertid, at de sociale rettigheder skal gælde alle, der lever i EU, og i samtlige medlemsstater, idet udvalget anerkender, at der måske er behov for særlige instrumenter/mekanismer for euroområdet.

2.10. Investeringer i fremtiden er helt afgørende, men Europa lider fortsat under utilstrækkelige offentlige og produktive private investeringer. EØSU anerkender den indsats, der er gjort med »Junckers investeringsplan«⁽⁸⁾ og hilser planens forlængelse velkommen. I anden fase bør flere investeringer være målrettet de lande og regioner, som har størst behov for sådanne, således at deres økonomi kan styrkes, og man kan undgå, at der bliver endnu større forskelle mellem medlemsstaterne og inden for de enkelte medlemsstater. Investeringsprojekter i sociale infrastrukturer bør ligeledes støttes tilstrækkeligt gennem Junckerplanen.

2.11. Diskussionerne om søjlen foregår parallelt med andre centrale debatter på EU-niveau og globalt, navnlig om Europas fremtid og om fremtidens arbejde. Diskussionerne om EU's fremtid på topmødet i Rom i 2017 bør tage debatterne om den europæiske søjle for sociale rettigheder i betragtning. EØSU understreger, at der skal være synergi og kohærens mellem disse diskussioner, som vil forme vores fælles fremtid. I forbindelse med udviklingen af søjlen skal man tage Europa 2020-strategien i betragtning og drage ved lære af dens problematiske gennemførelse. Der skal endvidere etableres en forbindelse til en overordnet EU-strategi⁽⁹⁾ for at implementere 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling, vedtaget af De Forenede Nationer i 2015, med dens mål for bæredygtig udvikling. Disse definerer en dagsorden for globale forandringer for at komme fattigdommen til livs, beskytte planeten, sikre overholdelsen af menneskerettighederne, herunder handicappedes menneskerettigheder, som fastlagt i FN's konvention om rettigheder for personer med handicap (UNCRPD), og som EU og medlemsstaterne er forpligtede til at gennemføre, samt sikre velfærd for alle⁽¹⁰⁾. På EU-niveau skal der ligeledes gøres en indsats for at sikre, at EU-lovgivningen til bekæmpelse af forskelsbehandling og fremme af ligestilling mellem kønnene⁽¹¹⁾ implementeres.

2.12. Parallelt med Kommissionens offentlige høring afviklede EØSU en række nationale debatter i de 28 medlemsstater for at øge opmærksomheden om initiativet uden for Bruxelles, stimulere debatten og åbent diskutere, hvordan søjlen bør udformes. Mange af resultaterne af disse nationale debatter er afspejlet i nærværende udtalelse.

2.13. Det er bydende nødvendigt, at søjlens rækkevidde defineres bedre. Det er EØSU's opfattelse, at dette initiativ bør inkludere alle borgere i alle deres livsfaser. EØSU er bekymret over den manglende henvisning til asylansøgere og migranter i Kommissionens meddelelse om søjlen.

2.14. Civilsamfundets rolle skal nyde større anerkendelse og styrkes. Den civile dialog skal styrkes for at sikre, at mennesker, herunder unge⁽¹²⁾ og mennesker i sårbare situationer, eller som er udsat for diskrimination, føler, at de er i stand til at deltage i processen vedrørende udformning, implementering og revision af politikkerne. Arbejdsmarkedets parter spiller en særlig rolle i forbindelse med udarbejdelse og gennemførelse af politikker, der direkte eller indirekte berører beskæftigelse og arbejdsmarked. Den sociale dialog skal fremmes og støttes, idet arbejdsmarkedsparternes og overenskomstsystemernes autonomi skal respekteres, og arbejdsmarkedsparternes kapacitet til at indgå i den sociale dialog skal styrkes. Det blev i mange nationale debatter understreget, at arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet bør inddrages i diskussionerne om søjlen⁽¹³⁾. I tre debatter fremhævedes betydningen af at skabe en konsensustilgang og medejerskab⁽¹⁴⁾.

⁽⁷⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CoreInstruments.aspx>.

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan_en.

⁽⁹⁾ EUT C 34 af 2.2.2017, s. 58.

⁽¹⁰⁾ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>.

⁽¹¹⁾ Rådets direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse (EFT L 180 af 19.7.2000, s. 22).

Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (EFT L 303 af 2.12.2000, s. 16).

Rådets direktiv 2004/113/EF af 13. december 2004 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser (EUT L 373 af 21.12.2004, s. 37).

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/54/EF af 5. juli 2006 om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv (EUT L 204 af 26.7.2006, s. 23).

⁽¹²⁾ Betydningen af at inddrage unge mennesker i dialogen blev taget op i flere nationale debatter, f.eks. i Slovenien.

⁽¹³⁾ Nationale debatter i Irland, Nederlandene, Portugal, Finland, Belgien, Grækenland, Slovakiet, Slovenien, Kroatien.

⁽¹⁴⁾ Nationale debatter f.eks. i Cypern, Belgien og Nederlandene.

3. Fremtidens arbejde

3.1. EØSU er overbevist om, at fremtidens arbejde bør være en central prioritet i debatterne om søjlen, således at man kan forholde sig til de store forandringer, der sker i arbejdsuniverset. EØSU mener, at der nu er behov for en mere konsekvent og integreret tilgang, og efterlyser derfor en sammenhængende europæisk beskæftigelsesstrategi, bl.a. om fremtidens arbejdsformer, som omhandler:

- investeringer og innovation
- beskæftigelse og skabelse af kvalitetsarbejdspladser
- rimelige arbejdsvilkår for alle
- fair og smidige transitioner understøttet af aktive arbejdsmarkedspolitikker
- inddragelse af alle interessenter, navnlig arbejdsmarkedets parter ⁽¹⁵⁾.

3.2. Ansvar for at forme og håndtere forandringerne i arbejdsuniverset deles af flere institutionelle aktører. Alle relevante aktører skal arbejde sammen for at sikre, at fremtidens arbejde er fair og inkluderende, indebærer jobmuligheder for alle og leder til sociale fremskridt. Det er EØSU's overbevisning, at en veluddannet, velkvalificeret og motiveret arbejdsstyrke med en anstændig indkomst og adgang til kvalitetsarbejdspladser er i alles interesse. Med henblik på positive resultater i fremtiden skal der foretages de fornødne investeringer, for at folk kan få de redskaber, som er nødvendige for kunne tilpasse sig disse forandringer, for at etablere passende sikkerhedsnet og for at fremme innovation, ikke mindst social innovation.

3.3. Forandringerne i arbejdsuniverset bør anvendes til at »fremme vedvarende, inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst, fuld og produktiv beskæftigelse samt anstændigt arbejde til alle« ⁽¹⁶⁾. EU, medlemsstaterne og arbejdsmarkedspartnerne bør med hver deres forskellige rolle arbejde for dette mål. Civilsamfundsorganisationer, som repræsenterer mennesker, der er langt fra arbejdsmarkedet, bør ligeledes deltage. Betingelserne for at skabe flere jobs og kvalitetsjobs er ulige fordelt mellem medlemsstaterne og inden for de enkelte medlemsstater. EØSU opfordrer de institutionelle aktører i medlemsstaterne til hurtigt at bevæge sig i retning af en »high road«-strategi kombineret med en aktiv arbejdsmarkedspolitik. Dette bør understøttes af en fornyet og inklusiv europæisk beskæftigelsesstrategi kombineret med en sammenhængende og ambitiøs europæisk erhvervsstrategi.

3.4. EØSU har allerede påskønnet, at EU's dagsorden for nye kvalifikationer og job ⁽¹⁷⁾ er baseret på flexicurity-begrebet, og understreget, at det er nødvendigt at finde den rette balance mellem de interne og eksterne aspekter af flexicurity med henblik på at sikre et mere effektivt fungerende arbejdsmarked og en bedre beskyttelse af arbejdstagerne. Udvalget har tillige understreget betydningen af aktivt at inddrage arbejdsmarkedets parter i overvågningen og evalueringen af gennemførelsen af flexicurity-politikkerne ⁽¹⁸⁾. EØSU har endvidere understreget, at sunde makroøkonomiske politikker, som fremmer vækst i beskæftigelsen, samt gunstige rammevilkår for erhvervslivet, der realiserer og støtter det fulde vækstpotentiale, er vigtige forudsætninger, hvis flexicurity skal fungere. EØSU har endvidere tilskyndet medlemsstaterne og EU til at afstikke og opretholde en retslig ramme, der er tilpasningsegnet, enkel, gennemsigtig og forudsigelig, samt styrke og støtte arbejdstagernes rettigheder og sikre deres overholdelse og retshåndhævelse, samt til overalt i EU at fremme en stabil retslig ramme for kollektive overenskomstforhandlinger og arbejdsmarkedsdialo, når flexicurity gennemføres. Udvalget har tillige understreget vigtigheden af, at arbejdsmarkedets parter inddrages aktivt i debatten og beslutningsprocessen om flexicurity ⁽¹⁹⁾. Balancen mellem fleksibilitet og sikkerhed ⁽²⁰⁾ samt arbejdsmarkedets evne til at tilpasse sig til nye udfordringer blev taget op og understreget i de nationale debatter i en række medlemsstater ⁽²¹⁾.

3.5. Arbejdsmarkedernes rammebetingelser skal understøtte nye og mere forskelligartede karriereløb. Arbejdslivet vil omfatte forskellige kilder til arbejdskraft og forskellige arbejdsformer. Dette forudsætter, at der forefindes en passende beskæftigelsesbeskyttende lovgivningsramme, som kan sørge for rimelige arbejdsvilkår, og som kan fremme ansættelserne inden for alle typer ansættelseskontrakter.

⁽¹⁵⁾ Nationale debatter f.eks. i Finland og Ungarn.

⁽¹⁶⁾ Mål for bæredygtig udvikling nr. 8.

⁽¹⁷⁾ En dagsorden for nye kvalifikationer og job, COM(2010) 682 final.

⁽¹⁸⁾ EUT C 318 af 29.10.2011, s. 142.

⁽¹⁹⁾ EUT C 211 af 19.8.2008, s. 48.

⁽²⁰⁾ Nationale debatter i Danmark, Finland og Ungarn.

⁽²¹⁾ Nationale debatter i f.eks. Bulgarien, Letland, Polen, Rumænien, Slovakiet og Slovenien.

3.6. De forandringer, der sker i arbejdsuniverset, er talrige og mangesidede. Vi skal finde måder til, hvordan man kan sikre overgangene mellem jobs, ansættelsesformer og fra arbejdsløshed til beskæftigelse, samt fra uddannelse til arbejde, for hele arbejdsstyrken. Folks evne til at foretage de nødvendige omstillinger i deres forskellige livsfaser og tilstedeværelsen af rammer og støttemekanismer, der sætter dem i stand til at gøre dette, vil være bestemmende for det samfund, vi lever i, og vores økonomiske velstand. EØSU foreslår, at man på helhedsorienteret vis diskuterer, hvilke rammer og støttemekanismer der kan understøtte disse omstillinger.

3.7. Hastige teknologiske fremskridt former også den måde, vi lever og arbejder på. Proaktive politikker på EU- og nationalt plan kan og skal sikre, at digitaliseringens muligheder kan udnyttes, samtidig med at ulemperne undgås eller afbødes⁽²²⁾. I de nationale debatter blev digitaliseringen samt hyppige henvisninger til behovet for, at der foretages de nødvendige investeringer i uddannelse og infrastruktur⁽²³⁾, generelt udpeget som en af de centrale udfordringer, der bør afspejles i søjlen⁽²⁴⁾. Det er derfor nødvendigt nøje at undersøge forandringernes indvirkning på arbejdsmarkedet, standarderne, økonomien, skatte- og socialsikringssystemerne og lønnen som leveunderlag⁽²⁵⁾.

3.8. Den digitale dagsorden og det digitale indre marked bør kobles til en ny tværgående tilgang til fremtidens arbejde. Denne skal tage de økonomiske, beskæftigelsesmæssige og sociale udfordringer op, herunder målsætningen om at sørge for de nødvendige kvalifikationer og lige konkurrencevilkår. EØSU mener, at dette bedst kan opnås i overensstemmelse med traktaterne gennem en rettighedsbaseret tilgang på det relevante niveau med styrket adgang til bl.a. uddannelse og social beskyttelse og bedre EU-koordinering på områder, hvor EU ikke har lovgivningskompetence.

3.9. Som EØSU allerede har understreget: »Samarbejde er nøglen«⁽²⁶⁾ til at håndtere digitaliseringens udfordringer. I denne forbindelse henvender EØSU sig navnlig til Kommissionen og styringsniveauet i EU som helhed, nationale regeringer, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet generelt og som helhed. EØSU har allerede anbefalet, at Kommissionen, OECD og ILO arbejder sammen med arbejdsmarkedets parter på alle relevante niveauer og civilsamfundsorganisationerne i almindelighed om at formulere passende bestemmelser om anstændige arbejdsvilkår og den beskyttelse, der er brug for for at tage hensyn til nye arbejdsformer (som f.eks. online-arbejde, opgaveøkonomi og deleøkonomi)⁽²⁷⁾.

3.10. Der bør især lægges vægt på at styrke ungdomsbeskæftigelsen. Som allerede nævnt i tidligere EØSU-udtalelser bør der inden for rammerne af de nationale reformprogrammer træffes specifikke foranstaltninger for at bekæmpe ungdomsarbejdsløsheden⁽²⁸⁾. Velfungerende lærlingeordninger og andre former for vekseluddannelse kan hjælpe unge mennesker til en mere gnidningsfri overgang fra skole til beskæftigelse⁽²⁹⁾. EØSU har støttet ideen om, at etableringen af ungdomsgarantiordninger i medlemsstaterne finansieres gennem en specifik ungdomsbeskæftigelsesinitiativfond, inden for rammerne af den flerårige finansielle ramme, og bifaldet dens oprettelse⁽³⁰⁾.

3.11. Den sociale dialogs rolle blev fremhævet i mange af de nationale debatter⁽³¹⁾. Det bekymrer EØSU, at der er en række lande, der ikke har en passende social dialog⁽³²⁾, samt lande/sektorer, hvor arbejdsgivere og arbejdstagere ikke er repræsenteret i den sociale dialog og ikke deltager i overenskomstforhandlingerne. Dette bør tages i betragtning⁽³³⁾, ligesom behovet for at fremme en lønorienteret social dialog, som bidrager positivt til beskyttelsen af arbejdstagerne og virksomhedernes konkurrenceevne. Kollektive overenskomstforhandlinger bør fremmes på alle relevante niveauer. For at holde øje med dette foreslår EØSU, at der indsamles data om overenskomstforhandlingernes dækning rundt omkring i Europa, med brug af indikatorer fra det europæiske semester og under fuld respekt for nationale praksisser og arbejdsmarkedssystemer.

⁽²²⁾ EUT C 13 af 15.1.2016, s. 161.

⁽²³⁾ Nationale debatter i Østrig, Bulgarien, Tjekkiet, Kroatien, Danmark, Tyskland, Finland, Ungarn, Luxembourg, Polen, Slovakiet, Spanien.

⁽²⁴⁾ Nationale debatter f.eks. i Bulgarien.

⁽²⁵⁾ EUT C 303 af 19.8.2016, s. 54.

⁽²⁶⁾ EUT C 389 af 21.10.2016, s. 50.

⁽²⁷⁾ Se fodnote 25.

⁽²⁸⁾ EUT C 161 af 6.6.2013, s. 67.

⁽²⁹⁾ EUT C 13 af 15.1.2016, s. 57.

⁽³⁰⁾ Se fodnote 28.

⁽³¹⁾ Nationale debatter i Cypren, Estland, Finland, Ungarn, Irland, Letland, Rumænien, Slovenien og Slovakiet.

⁽³²⁾ Nationale debatter f.eks. i Ungarn.

⁽³³⁾ Se fodnote 25.

3.12. Teknologiske fremskridt skaber nye beskæftigelsesmuligheder, men arbejdspladser vil også forsvinde. I hvilken udstrækning dette vil ske, er omdiskuteret, og de seneste undersøgelser af perspektiverne divergerer⁽³⁴⁾.

3.13. Under alle omstændigheder skal investeringer i mennesker være i centrum for en strategi for fremtidens arbejde. Niveaulet af kompetencer og færdigheder, navnlig digitale færdigheder, vil bidrage til at klæde borgere og arbejdstagere på til fremtiden. Indførelse af en »færdighedsgaranti«⁽³⁵⁾ understøttet af de nødvendige investeringer kunne udgøre en ramme, der kan sætte folk i stand til at erhverve sig de nødvendige færdigheder gennem hele livet. Adgang til kvalitetsuddannelser, der inkluderer alle EU's borgere, herunder erhvervsuddannelse, livslang læring og muligheder for om- og opkvalificering vil være fundamentet for dette.

3.14. Den teknologiske udvikling kan fremme kompetenceudviklingen, men kan også have potentiale til at fremskynde forældelsen af færdigheder for arbejdstagere inden for mange områder. Ud over uddannelsesaktørerne skal også erhvervslivet i samarbejde med fagforeningerne, Cedefop og regeringerne medvirke til at sikre, at kompetencer og færdigheder er gearret til at matche behovet i det foranderlige arbejdsunivers⁽³⁶⁾, herunder en styrkelse af de nationale uddannelses- og efteruddannelsessystemers responsivitet i forhold til skiftende færdighedsbehov. Dette skal ske på kohærent vis. Udvikling af kompetencer tager tid og kræver tilstrækkelige ressourcer, og der er akut behov for mere omfattende og mere effektive investeringer i uddannelse og efteruddannelse. De forskellige virkninger/resultater, som uddannelses- og velfærdssystemerne har i EU's lande og regioner, skal ligeledes tages i betragtning.

3.15. De nye arbejdsformer udvikler sig så hurtigt, at kontraktforholdene ikke kan følge med, og derfor er vi nødt til at se på deres retsstatus. EØSU har efterlyst, at man hurtig afklarer, hvilken status arbejdsmarkedsformidlerne og onlineplatformene skal have, og ser på, hvilken kontraktmæssige status crowdarbejdstagere og andre nye former for arbejds- og beskæftigelsesrelationer skal have. Der er også brug for retningslinjer, som kan afklare eventuelle gråzoner i forbindelse med beskæftigelsesstatussen, for så vidt angår beskatning og social sikring⁽³⁷⁾. Det overordnede mål må være at sikre, at alle har fair arbejdsvilkår, og at arbejde for, at alle arbejdstagere nyder godt af grundlæggende arbejdsstandarder og passende social beskyttelse.

3.16. Det er især arbejdsmarkedets parter, der er i fokus, når det drejer sig om at fremme forhandlet arbejdsfleksibilitet og -stabilitet for på alle relevante niveauer, men der er brug for en indsats fra regeringerne og på det europæiske styringsniveau i tilgift til et forbedret samarbejde mellem EU-institutionerne, regeringerne og arbejdsmarkedets parter. EØSU har allerede udtalt, at EU og medlemsstaterne i dialog med arbejdsmarkedets parter bør overveje strategier for tilpasning af anvendelsesområdet for sociale og arbejdsretlige standarder, så de afspejler forholdene i et digitaliseret arbejdsmiljø⁽³⁸⁾.

3.17. »Deleøkonomien« og andre nye beskæftigelsesmodeller må ikke benyttes som en måde til at undgå anstændige lønninger eller skatte- og socialsikringsforpligtelser⁽³⁹⁾. EØSU har endvidere allerede foreslået, at EU burde overveje, hvordan udviklingen af EU-platforme kan fremmes på en sådan måde, at de værdier, der skabes, forbliver i de lokale økonomier⁽⁴⁰⁾.

3.18. Lønæssig konvergens og skabelse af mindstelønninger i medlemsstaterne blev nævnt af deltagere i nogle af de nationale debatter⁽⁴¹⁾. Der er efter EØSU's mening brug for yderligere bestræbelser i denne retning. ILO-studien *Building a Social Pillar for European convergence*⁽⁴²⁾ er et nyttigt referencepunkt. Den fremhæver, at en række indikatorer kan anvendes til at sammenligne mindstelønningsniveauer, som tager hensyn til nationale forhold, men den i øjeblikket mest udbredte er forholdet mellem de laveste lønninger og medianlønningerne. Ydermere fremgår det af studien, at vedtagelsen af en fælles tilgang til mindstelønningspolitik på EU-plan kan bidrage til at begrænse udbredelsen af fattigdom i den udvidede Union og

⁽³⁴⁾ Se f.eks. Frey og Osborne 2013: »The Future of employment: How susceptible are jobs to computerisation«, og Breugel 2014: »The computerisation of European jobs«.

⁽³⁵⁾ Den 21.-22. november 2016 indgik Rådet en politisk aftale om en henstilling om »Opkvalificeringsforløb: Nye muligheder for voksne« (tidligere »færdighedsgaranti«).

⁽³⁶⁾ Se fodnote 25.

⁽³⁷⁾ Se fodnote 25.

⁽³⁸⁾ Se fodnote 22.

⁽³⁹⁾ Se fodnote 22.

⁽⁴⁰⁾ Se fodnote 22.

⁽⁴¹⁾ Taget op i øst- og centraleuropæiske lande, f.eks. Bulgarien, Tjekkiet og Slovakiet, men også i Frankrig.

⁽⁴²⁾ Undersøgelse om »Growth with Equity, Building a Social Pillar for European convergence«, ILO, 2016.

andelen af mennesker med lav løn i en national kontekst. Det foreslås f.eks. at tage udgangspunkt i en trepartsanalyse på nationalt niveau af mindstelønningsdækning, -niveau og -overholdelse, som beskrevet i ILO-instrumenter. Af ILO-studien fremgår det også, at resultaterne af en række studier understreger betydningen af en afbalanceret tilgang (som fremhævet i konvention nr. 131) til de elementer, der skal tages i betragtning, når niveauet for mindstelønnen skal fastsættes. Fastsættelsen af mindstelønnen skal så vidt muligt og i det omfang, det er hensigtsmæssigt i forhold til national praksis og nationale omstændigheder, inkludere: a) arbejdstagernes og deres familiers behov, idet der tages hensyn til det generelle lønniveau i et land, leveomkostninger, sociale sikringsydelse og andre socialgruppers relative levestandard; og b) økonomiske faktorer, herunder de krav, som den økonomiske udvikling stiller, produktivitetens niveau og det ønskelige i at opnå og opretholde et højt beskæftigelsesniveau. Der er behov for yderligere diskussioner af disse spørgsmål, og disse bør gennemføres som led i udviklingen af den sociale søjle. EØSU understreger, at de nationale arbejdsmarkedsparters centrale beføjelser og autonomi med hensyn til løndannelsesprocessen skal respekteres fuldt og helt i overensstemmelse med nationale praksisser. Behovet for at respektere kompetencefordelingen og nærhedsprincippet samt arbejdsmarkedets parters rolle i fastsættelse af mindstelønninger⁽⁴³⁾ blev tillige taget op i visse nationale debatter. Generelt har EØSU allerede fastslået, at der ikke er konvergens mellem medlemsstaterne i eurozonen, selv om der var forventninger om et endogent, optimalt valutaområde⁽⁴⁴⁾.

3.19. I visse nationale debatter blev det erkendt, at de demografiske forandringer⁽⁴⁵⁾ og ændrede samfundsmønstre er andre faktorer, som i betydelig grad påvirker arbejdsuniverset. Aktive arbejdsmarkedspolitikker skal være effektive og målrettede for at få gode beskæftigelsesresultater. I ét land blev det diskuteret, om private virksomheder kunne bidrage til at forbedre den aktive støtte til de jobsøgende⁽⁴⁶⁾. Europas beskæftigelses- og arbejdsmarkedspolitikker skal fortsat sigte mod at indføre konkrete foranstaltninger til at sikre, at princippet om ligebehandling på arbejdspladsen implementeres, samt sikre ligestilling mellem alle grupper af arbejdstagere⁽⁴⁷⁾.

3.20. Ligestilling mellem kønnene er en central faktor for opnåelsen af rimelige arbejdsvilkår for alle. Ud over flere kvinder på arbejdsmarkedet kan aldrende befolkninger og længere arbejdsliv ventes at føre til større plejebæhov i hele livscyklussen. Et fleksibelt arbejdsliv, fleksible arbejdstider og en holdbar balance mellem arbejdsliv og privatliv vil få stigende betydning for alle arbejdstagere. EØSU har allerede fremhævet, at en forening af familie- og arbejdsansvar forudsætter koordinering imellem en række områder som f.eks. plejetilbud, forældreorlov og familievenlige arbejdspladser⁽⁴⁸⁾. EØSU foreslår, at der på det relevante niveau anlægges en integreret tilgang mellem lovgivnings- og ikkelovgivningstiltag for at fremme balancen mellem arbejds- og privatliv i medlemsstaterne. Det er vigtigt, at tilstrækkeligt med investeringer målrettes mod tilgængelige og prisoverkommelige pasningsfaciliteter. Dette vil bidrage til at øge den generelle beskæftigelsesfrekvens, navnlig for kvinder og også for fuldtidsarbejde.

3.21. Der bør være særlig fokus på arbejdsmarkedsintegration af sårbare samfundssegmenter og minoriteter. Romaernes økonomiske, sociale og kulturelle situation bliver ikke bedre i de fleste medlemsstater, og som anført i en EØSU-rapport bør romastrategien indarbejdes mere konsekvent i det europæiske semester⁽⁴⁹⁾.

3.22. I betragtning af de europæiske samfunds aldring er det afgørende at have bæredygtige pensionssystemer. Kommissionen har sagt, at med højere pensionsalder i forbindelse med den højere forventede levetid — i kombination med indsatsen for at fremme aktiv aldring — vil det ikke alene være muligt at nedbringe pensionsudgifterne betydeligt, men tillige at opspare større pensionsrettigheder. Imidlertid har EØSU tidligere kritiseret Kommissionens forslag om, at pensionsalderen skulle tilpasses til den forøgede forventede levealder, og i stedet foreslået tiltag, som bringer den faktiske pensionsalder tættere på den lovfæstede pensionsalder⁽⁵⁰⁾. Som bemærket af Udvalget for Social Beskyttelse vil en nedbringelse af arbejdsløsheden og tilskyndelse til, at folk forbliver længere på arbejdsmarkedet, herunder ved forøge

⁽⁴³⁾ Nationale debatter f.eks. i Finland og Danmark.

⁽⁴⁴⁾ Konsekvenser for EU's konkurrenceevne af forandringer i verdensøkonomien (informationsrapport).

⁽⁴⁵⁾ Nationale debatter i f.eks. Finland, Slovenien, Malta, Irland, Polen, Estland.

⁽⁴⁶⁾ National debat i Tjekkiet.

⁽⁴⁷⁾ Se fodnote 18.

⁽⁴⁸⁾ EUT C 341 af 21.11.2013, s. 6.

⁽⁴⁹⁾ EØSU's rapport »Bedre inklusion af romabefolkningen gennem civilsamfundsinitiativer« (2014).

⁽⁵⁰⁾ EUT C 299 af 4.10.2012, s. 115, EUT C 332 af 8.10.2015, s. 68.

kvinders erhvervsfrekvens, være afgørende for bæredygtige og rimelige pensionsydelse (⁵¹). For eksempel ville et europæisk komparativt indeks for pensionernes bæredygtighed og tilstrækkelighed være et nyttigt benchmark til understøttelse af medlemsstaternes indsats for at reformere deres pensionssystemer og nedbringe fattigdommen.

3.23. Intentionen om at få folk til at arbejde længere skal ledsages af en livscyklustilgang, som omfatter gode arbejdsvilkår, herunder sundhed og sikkerhed og arbejdstidsordninger, og tilskyndelse til at udnytte mulighederne for livslang læring. Der er også behov for en længere karriere helt op til pensionsalderen med en anstændig indkomst i arbejdsårene, som munder ud i en anstændig pension, samt for politikker, der muliggør, at ældre arbejdstagere kan få en smidig overgang til pensioneringen. Udviklingen i den måde, vi arbejder på, er også en nøgelfaktor i denne henseende.

3.24. Standarderne for social sikring i EU varierer betydeligt, som funktion af de forskellige systemer og traditioner. EØSU har efterlyst tydeligere strategiske EU-prioriteter med hensyn til socialpolitik og slået til lyd for, at generelle socialpolitiske principper anskues inden for en ramme i form af et solidt arbejdsprogram. EØSU har endvidere henvist til behovet for at arbejde for et obligatorisk minimumsniveau for social beskyttelse (⁵²) og foreslår, at der defineres høje standarder på de relevante niveauer, idet såvel bæredygtighed som tilstrækkelighed tages behørigt i betragtning. Der er brug for en bedre udveksling af bedste praksis med henblik på et mere inkluderende socialt sikkerhedsnet for alle, der lever lovligt i EU. Inden for rammerne af udfordringerne som led i »Arbejde 4.0« og fremkomsten af nye former for beskæftigelse og semibeskæftigelse er det vigtigt at reflektere over og beslutte, hvordan medlemsstaterne kan reformere deres socialsikringsystemer med henblik på at omdanne arbejdsløshedsforsikringerne til inklusive arbejdsløshedsforsikringer, som kan fungere som et fremtidigt sikkerhedsnet og fremme beskæftigelse og anstændigt arbejde. Det er vigtigt, at det sikres, at det bedre kan betale sig at arbejde end at blive forsørget, ved at der skabes de rette incitamenter for, at folk får mere ud af at arbejde, samtidig med at mennesker, der ikke kan finde et arbejde, får sikret deres indkomst. Benchmarking på dette område kunne hjælpe medlemsstaterne til, hvor det er muligt, at forbedre støttebetingelserne og støttens længde og niveau.

3.25. Så langt tilbage som i 2009 betonedede EØSU, at Europa skulle genvinde sin førerstilling inden for forskning og innovation. Udvalget understregede, at videnskabelige og tekniske resultater og disses anvendelse i en konkurrencepræget og globaliseret økonomi ville sikre Europa en fremtid på den globale industriscene. Endvidere bemærkede udvalget, at et socialt klima, som er åbent for fremskridt, er en forudsætning for innovation (⁵³). Kreativt iværksætter, der afstedkommer jobmuligheder, spiller også en nøglerolle for udformningen af en innovationsvenlig ramme. Civilsamfundet har en nøglerolle at spille i denne proces.

3.26. EØSU ser en forbindelse mellem innovationsevnen på arbejdspladsen og arbejdstagernes deltagelse. Dertil kommer, at en »god« og »bæredygtig« virksomhedsledelse må bygge på det indre markedes gennemprøvede retlige strukturer og praksis for arbejdstagerdeltagelse, der tager udgangspunkt i information, høring og også — hvor det er relevant — i medbestemmelse (⁵⁴). Bestemmelser om obligatorisk medarbejderinddragelse bør konsolideres og anvendes universelt i EU-retten på basis af allerede fastlagte standarder (⁵⁵).

3.27. Klimaforandringerne giver Europa og resten af verden store miljømæssige og sociale udfordringer. Fremtidens arbejde vil tillige blive formet af det akutte behov for at transformere vores økonomier, virksomheder og arbejdspladser for at bevare kloden. EØSU hilser EU's ratificering af Parisaftalen velkommen og har efterlyst en koalition mellem civilsamfundet og subnationale myndigheder til sikring af overholdelsen af COP21-forpligtelserne (⁵⁶). Indfrielsen af disse forpligtelser skal være i overensstemmelse med EU's løfter om at reducere fattigdommen. Støtte til en fair omstilling, anstændigt arbejde og beskæftigelsesegnethed vil kræve investeringer i ressourcer for at støtte lokalsamfund og arbejdstagere i de sektorer, som allerede er påvirket af denne omstilling, samt for at foregribe og lette fremtidige omstruktureringer og omstilling til en grønnere og mere bæredygtig økonomi. Investeringsplanen for Europa bør støtte projekter, der er i overensstemmelse med COP21-forpligtelserne.

(⁵¹) Udvalget for Social Beskyttelse: »Social Protection Performance Monitor (SPPM) — Report on key social challenges and main messages from SPC«, 12606/16.

(⁵²) EUT C 13 af 15.1.2016, s. 40.

(⁵³) EØSU's positionspapir om forskning og innovation i EU (EESC-13-19-EN).

(⁵⁴) EUT C 161 af 6.6.2013, s. 35.

(⁵⁵) Se fodnote 54.

(⁵⁶) EUT C 389 af 21.10.2016, s. 20.

4. Behovet for sociale investeringer

4.1. Både sociale og økonomiske ubalancer udgør en trussel for EU. De underminerer den social samhørighed og den politiske troværdighed og hæmmer de økonomiske fremskridt. EØSU har tidligere gjort rede for sit syn på behovet for som en prioritet at tackle fattigdommen og gøre kampen mod fattigdom og social udstødelse til et af søjlens hovedelementer⁽⁵⁷⁾.

4.2. Samtidig med at EØSU erkender, at fattigdomsbekæmpelsen primært er medlemsstaternes kompetence, opfordrer udvalget Rådet til at bekræfte forpligtelsen til at nå Europa 2020-strategiens mål om fattigdomsnedbringelse, idet der anlægges en mere integreret tilgang. Dette indebærer, at nedbringelsen af fattigdommen systematisk bør tages op i processen vedrørende det europæiske semester, og at Europa 2020-strategien bør kobles til 2030-dagsordenen⁽⁵⁸⁾. Økonomisk vækst og konkurrenceevne er helt afgørende. Derfor er en makroøkonomisk politik, som bidrager til at skabe anstændige arbejdspladser, vigtig for at reducere uligheden og fattigdommen.

4.3. EØSU har tidligere bemærket, at jo længere sparepolitikken — som primært sigter på udgiftsbesparelser — varer ved uden passende tiltag til frembringelse af vækst, social samhørighed og solidaritet, jo tydeligere bliver det, at den voksende sociale ulighed truer Europas økonomiske integration og velstand⁽⁵⁹⁾. EØSU efterlyser en fornyet indsats for at fremme konceptet sociale investeringer inden for alle relevante politikområder⁽⁶⁰⁾. EØSU mener, at der skal gøres yderligere overvejelser om, hvordan »Junckerplan 2« kan forbindes med målsætningerne i den sociale investeringspakke. Endvidere har EØSU efterlyst en europæisk social investeringspagt⁽⁶¹⁾, som skal understøtte sociale reformer og sociale investeringer og bidrage til en fornyet økonomisk, social og territorial samhørighed.

4.4. EØSU bifaldt Kommissionens sociale investeringspakke, som syntes at indikere et paradigmeskift i retning af et stærkere fokus på sociale investeringer, opfattet ikke som en omkostning, men som en investering i Europas vækst- og beskæftigelsespotentialer⁽⁶²⁾. EØSU beklager, at der ikke er blevet gjort mere for at virkeliggøre disse målsætninger. Sociale investeringer giver økonomiske og sociale afkast over tid i form af øget beskæftigelse eller arbejdsindtægter, bedre sundhed, reduceret arbejdsløshed, bedre uddannelse, mindre fattigdom og social udstødelse osv. De vil endvidere forbedre den enkeltes velfærd og velbefindende, samtidig med at økonomien styrkes i kraft af en mere kvalificeret arbejdsstyrke, højere produktivitet og beskæftigelse. Sådanne investeringer kan, navnlig når de er væksthfremmende, endvidere bidrage til at styrke folks færdigheder og kvalifikationer og forbedre deres muligheder i samfundet og på arbejdsmarkedet, og samtidig stimulere økonomien og hjælpe EU ud af krisen i en stærkere og mere konkurrencedygtig tilstand. Dertil kommer, at det vil sikre et mere effektivt offentligt forbrug, hvilket fører til offentlige besparelser på mellemlang og lang sigt.

4.5. EØSU har allerede udtrykt tilfredshed med, at vigtigheden af den sociale økonomi, sociale virksomheder, civilsamfundet og arbejdsmarkedets parter i forbindelse med gennemførelsen af den sociale investeringspakke udtrykkeligt anerkendes af Kommissionen⁽⁶³⁾.

4.6. EØSU har allerede givet udtryk for det synspunkt, at fastlæggelsen af en europæisk minimumsindkomst på grundlag af et rammedirektiv vil bidrage til at bekæmpe social udstødelse, sikre økonomisk og territorial samhørighed, beskytte den enkeltes grundlæggende rettigheder, sikre en balance mellem de økonomiske og de sociale målsætninger og fordele velstand og indkomst rimeligt. Udvalget gentager sin opfordring til, at Kommissionen undersøger finansieringsmulighederne for en europæisk minimumsindkomst og etablering af en passende fond⁽⁶⁴⁾.

4.7. EØSU gentager det synspunkt, at bæredygtige og effektive velfærdssystemer er yderst vigtige for alle samfund i EU. Der er tale om et vitalt middel til at opretholde social og territorial samhørighed, solidaritet, stabilitet i samfundet samt understøtte økonomisk vækst. Velfærdssystemer har tillige en vigtig funktion som automatiske stabilisatorer, hvilket blev godtgjort under krisen. Selv om det skal erkendes, at beslutningen om socialpolitikernes struktur og indhold primært er

⁽⁵⁷⁾ EUT C 133 af 14.4.2016, s. 9.

⁽⁵⁸⁾ Se fodnote 57.

⁽⁵⁹⁾ EUT C 13 af 15.1.2016, s. 33.

⁽⁶⁰⁾ EØSU's bidrag til Kommissionens arbejdsprogram for 2017, 15.7.2016.

⁽⁶¹⁾ EUT C 271 af 19.9.2013, s. 1.

⁽⁶²⁾ EUT C 271 af 19.9.2013, s. 91.

⁽⁶³⁾ Se fodnote 62.

⁽⁶⁴⁾ EUT C 170 af 5.6.2014, s. 23 (denne udtalelse blev ikke støttet af Arbejdsgivergruppen, se www.eesc.europa.eu/resources/docs/statement-minimum-income.pdf).

medlemsstaternes kompetence, bør nationale og EU-initiativer sigte på at effektivisere og styrke de sociale sikringsystemer, omfattende social sikkerhed, social bistand og sociale tjenester, sundhedspleje og boligfinansiering⁽⁶⁵⁾. Som anført af Rådet og Udvalget for Social Beskyttelse bør medlemsstaterne fastholde deres indsats for at effektivisere de sociale sikringsystemer og sikre, at de får bedre sociale resultater, samtidig med at den positive virkning af beskæftigelse og vækst maksimeres⁽⁶⁶⁾.

4.8. Nationale socialsikringsinstitutioner og offentlige myndigheder har ansvaret for at sikre alle adgang til kvalitetssikrede, prisoverkommelige og tilgængelige sociale tjenester. Staten skal godkende, investere i og overvåge adgangen til at levere disse tjenester, som kan leveres af offentlige myndigheder eller almennyttige/profitsøgende aktører, som det allerede er tilfældet i flere EU-lande. Repræsentative civilsamfundsorganisationer, navnlig arbejdsmarkedsparterne, sociale virksomheder og gensidige selskaber spiller en vigtig rolle. Denne rolle vedrører udformning, gennemførelse, levering og overvågning af social sikring, sundhedsforsikring og sociale bistandsordninger. Endvidere kan et tættere samarbejde mellem alle aktører bidrage til en mere effektiv og bedre brug af offentlige ressourcer som led i gennemførelsen af socialpolitikker. Dette bør også omfatte muligheden for at anvende partnerskaber mellem offentlige myndigheder og private aktører, idet de nationale systemers karakteristika skal respekteres.

4.9. Det er EØSU's opfattelse, at der er brug for en styrket og mere gennemsigtig dialog mellem de relevante aktører for således at gøre socialsikringsystemerne mere bæredygtige med hensyn til prioritering af ressourcerne hen imod effektive og relevante offentlige investeringer under fuld overholdelse og med henblik på promovning af de sociale rettigheder og navnlig de grundlæggende principper i medlemsstaternes socialsikringsystemer.

4.10. Omstillingen til »Arbejde 4.0« bør ledsages af en parallel omstilling til »Velfærd 4.0«. Krisen, langsom vækst og høj arbejdsløshed samt en kombination af en voksende andel af ældre og en svindende arbejdsstyrke udgør en trussel mod socialbeskyttelsessystemernes bæredygtighed og tilstrækkelighed. Parallelt hermed er der navnlig som følge af befolkningernes aldring en voksende efterspørgsel efter sociale tjenesteydelser, men de ressourcer, der er til rådighed for at opfylde denne efterspørgsel, er begrænsede. Det er derfor vigtigt, at der foretages reformer for at skabe fyldstgørende og økonomisk effektive socialbeskyttelsessystemer, socialpolitikker og sociale tjenesteydelser. Søjlen skal ikke kun forholde sig til de forandringer, der sker i arbejdsuniverset, men skal også sigte mod at understøtte medlemsstaterne i at tilvejebringe passende løsninger i forhold til de betydelige forandringer, der sker i velfærdssystemerne, socialpolitikkerne og de sociale tjenesteydelser. Hovedmålsætningen må være at bevare deres kvalitet, bæredygtighed, tilgængelighed, prisoverkommelighed og egnethed for alle dem, der er afhængige af dem, ved hjælp af passende lovgivningsrammer og politikker.

4.11. EØSU anerkender endvidere, at det fortsatte pres på de offentlige budgetter, demografiske og samfundsmæssige ændringer og nyopståede sociale udfordringer i mange medlemsstater har resulteret i nye og innovative metoder til at tilrettelægge finansiering og levering af ydelser og tjenester. Dette fænomen, som kaldes social innovation, drives af nødvendigheden af at håndtere uopfyldte sociale behov. Det er et supplement til statens levering af traditionel velfærd, i og med at der mobiliseres forskellige sociale og økonomiske aktører og økonomiske ressourcer, alt sammen i samarbejde med de lokale myndigheder. Imidlertid må dette ikke træde i stedet for den rolle og det ansvar, som staten og dens forskellige offentlige komponenter har for at sikre, at der er universel adgang til kvalitetssikrede, prisoverkommelige, bæredygtige og tilgængelige tjenester for mennesker, som bor i EU, i overensstemmelse med nationale praksisser. Social innovation skaber social kapital og styrker lokalsamfundenes rolle. Det anbefales, at Kommissionen og medlemsstaterne sikrer, at de vigtigste instrumenter såsom offentlige udbud og de europæiske struktur- og investeringsfonde reelt anvendes til at støtte social innovation og socialøkonomisk virksomhed.

4.12. EØSU har ved utallige lejligheder fremhævet den særlige og vigtige rolle, som den sociale økonomi, herunder sociale virksomheder, spiller for gennemførelsen af økonomiske og sociale løsninger⁽⁶⁷⁾. Sektoren er centralt placeret i den europæiske sociale model og bidrager direkte til den sociale og økonomiske samhørighed og forandringsproces, mere rimelig fordeling af indkomster og velfærd og aktivt medborgerskab. Senest har EØSU efterlyst en EU-handlingsplan om den sociale økonomi⁽⁶⁸⁾.

⁽⁶⁵⁾ Nationale debatter i f.eks. Bulgarien, Irland, Rumænien og Spanien.

⁽⁶⁶⁾ Rådskonklusioner fra 2015 om social forvaltning for et inkluderende Europa (rådsdokument 14129/15), og Udvalget for Social Beskyttelse: »Social Protection Performance Monitor (SPPM) — Report on key social challenges and main messages from SPC«, (rådsdokument 12606/16).

⁽⁶⁷⁾ Se f.eks. EFT C 117 af 26.4.2000, s. 52; EUT C 318 af 23.12.2009, s. 22; EUT C 229 af 31.7.2012, s. 44; EUT C 458 af 19.12.2014, s. 14; projekt om socialt iværksætter. Den sociale økonomis vigtige rolle blev også taget op i flere nationale debatter i f.eks. Bulgarien, Estland, Italien, Litauen, Portugal og Spanien.

⁽⁶⁸⁾ EØSU's bidrag til Kommissionens arbejdsprogram for 2017, 15.6.2016.

4.13. Generelt bør søjlen inden for rammerne af EU's kompetence sigte mod at frembringe en fælles referenceramme for benchmarking og overvågning af den nationale lovgivningsmæssige og politiske ramme, der er nødvendig for at garantere retten til navnlig sociale sikringsydelse af god kvalitet ⁽⁶⁹⁾, herunder at der er rådighed over sociale tjenesteydelser, og at disse er prisoverkommelige og tilgængelige, samt bæredygtighed og effektivitet. Dette bør gælde alle dele af den sociale sikring ⁽⁷⁰⁾ samt alle andre sociale (beskyttelses)tjenester.

4.14. På samme måde bør søjlen sigte mod at skabe de incitamenter, der er nødvendige for, at medlemsstaterne kan sikre, at de rettigheder, der er optjent i overensstemmelse med relevante nationale kriterier, kan overføres, og dermed sikre fri bevægelighed. En sådan indrømmelse vil give mulighed for en mere afpasset støtte til, at den enkelte borger kan tilrettelægge sit arbejds- og sit privatliv. Det vil bane vej for mere respektfulde og fleksible midler, hvormed man kan tilpasse sig den enkelte EU-borgers livscyklus, navnlig smidige overgange ind på, på og ud af arbejdsmarkedet.

4.15. Søjlen bør endvidere bruges til at fastsætte referencer vedrørende levering af centrale tjenester. Medlemsstaternes implementeringsstrategier bør udvikles under hensyntagen til det enkelte lands specifikke socioøkonomiske og finanspolitiske situation. Referencerne bør ikke begrænses til den blotte rådighed over tjenester, men bør fremme virkeliggørelsen af de centrale principper, der følger af protokol 26 (universel adgang, kvalitet, sikkerhed, prisoverkommelighed, ligebehandling og fremme af brugernes rettigheder). Den frivillige europæiske kvalitetsramme for sociale tjenesteydelser og den europæiske kvalitetsramme for førskolepædagogik bør anvendes i forbindelse med fastlæggelsen af referencerne.

4.16. Princippet om lige muligheder for alle er indskrevet i EU-traktaterne og skal fuldstændig og på passende vis afspejles i en inkluderende social søjle. Eftersom EU-retten allerede foreskriver et sæt minimumsstandarder for arbejdstagere i hele EU, skal disse håndhæves. Der skal sikres lighed og ikkediskrimination for mænd og kvinder og for alle grupper i vores samfund, herunder de handicappede, LGBTI-personer, personer, der tilhører etniske og religiøse minoriteter, samt andre, som forskelsbehandles.

4.17. For at håndtere den demografiske aldring og en svindende befolkning i den arbejdsdygtige alder er det vigtigt at opnå højere beskæftigelsesfrekvens for forskellige grupper i Europa. Der er endvidere behov for fremskridt med hensyn til fremme af lighed og ikkediskrimination i andre af livets aspekter, ud over arbejde, såsom adgang til varer og tjenesteydelser, uddannelse, boliger og sundhedspleje. I denne sammenhæng håber EØSU, at diskussionerne om et EU-ligebehandlingsdirektiv om adgang til varer og tjenesteydelser kan blive genoptaget hurtigt.

5. Resultaterne af debatterne med det organiserede civilsamfund

5.1. EØSU organiserede debatter med det organiserede civilsamfund i alle medlemsstater mellem den 2. september og den 2. november 2016. Debatterne blev koordineret af tre EØSU-medlemmer (»trioer«) fra det pågældende land ofte i samarbejde med Kommissionen (15 debatter) og de nationale økonomiske og sociale råd (7 debatter). Deltagerne kom fra en bred vifte af arbejdsgiverorganisationer, fagforeninger og andre civilsamfundsorganisationer samt — sjældnere — forskningsverdenen. I alt deltog nærværd 1 800 repræsentanter for civilsamfundets organisationer i de 28 debatter.

5.2. Et sæt centrale spørgsmål blev brugt som grundlag for hovedparten af debatterne. Debatterne dækkede en stor mangfoldighed af emner, hvilket afspejler forskelle i de nationale systemer, prioriteter og betingelser. Efter debatterne udarbejdede koordineringstrioerne nationale rapporter, som i de fleste tilfælde indeholdt konklusioner og/eller anbefalinger. Følgende var de vejledende spørgsmål:

- 1) Hvad er efter din mening de mest presserende økonomiske og sociale udfordringer i Europa og i dit land? Hvad skal der til for at tackle dem?
- 2) Mener du, at der er brug for en søjle for sociale rettigheder, og hvordan skal den i så fald se ud for at tackle de vigtigste sociale og økonomiske udfordringer i Europa og i dit land?

⁽⁶⁹⁾ Herunder i tilfælde af invaliditet, langtidspleje, børnepasning.

⁽⁷⁰⁾ Sundhedsydelser og sygedagpenge, arbejdsløshedsunderstøttelse, alderspension, arbejdsskadeydelser, familiedydelser, barselydelser, invalideydelser, efterladteydelser.

- 3) Hvordan kan en ny EU-arbejdsmarkedsstrategi på én gang opfylde virksomhedernes, arbejdstagernes og de jobsøgendes behov for fleksibilitet og sikkerhed? Hvordan kan den tage hensyn til vigtige spørgsmål, såsom den nye situation med stadig mere digitaliserede økonomier og arbejdsmarkeder, udfordringen med en stadig ældre befolkning og behovet for at lette overgange på arbejdsmarkedet?
- 4) Hvordan kan man bevare de sociale beskyttelsessystemers bæredygtighed, og hvordan bør de til rådighed værende ressourcer prioriteres, så man sikrer effektive, relevante og nødvendige sociale investeringer og tjenester? Hvilken rolle skal de forskellige aktører spille?
- 5) Hvordan kan en europæisk søjle for sociale rettigheder på positiv vis understøtte økonomisk og social konvergens i hele Europa?
- 6) Hvad skal der til for at fremme og bevare samfundets sammenhængskraft i Europa?

5.3. Konklusionerne/anbefalingerne fra triomedlemmernes landerapporter viste, at debatterne havde en række fælles temaer/emner. Disse opsummeres i dette afsnit.

5.3.1. Med hensyn til den europæiske søjle for sociale rettigheders virkefelt og format:

- I 18 medlemsstater viser konklusionerne/anbefalingerne, at det organiserede civilsamfund, eller dele af det, støttede initiativet til at lancere den europæiske søjle for sociale rettigheder (CY, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, LV, MT, PL, PT, RO, SE, SI, SK). I 12 medlemsstater (DE, EE, ES, FI, HR, HU, IE, IT, LU, MT, PT, SK) blev det fremført, at søjlens målsætninger, virkefelt og/eller indhold burde tydeliggøres yderligere.
- I 13 medlemsstater fremhævede konklusionerne den indbyrdes afhængighed mellem økonomiske politikker og socialpolitikker (BG, CY, CZ, DE, ES, FI, HR, IE, IT, RO, SE, SI, UK). Endvidere understregedes betydningen af vækst i ni medlemsstater (DE, DK, EE, EL, ES, FI, MT, RO, SE) og betydningen af konkurrenceevne i seks tilfælde (EE, ES, FI, DK, MT, SE).
- I 12 medlemsstater bemærkes det i konklusionerne, at den europæiske søjle for sociale rettigheder bør gælde hele EU (BG, DE, CZ, EE, ES, FI, HR, HU, IT, PL, SK, SE).
- I ni medlemsstater blev der i konklusionerne henvist enten til gennemførelsen/håndhævelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder eller til gennemførelsen/håndhævelsen af den gældende EU-ret og eksisterende EU-politikker (BG, DK, EE, HR, IE, LV, LT, PL, SE). I fem af disse (BG, HR, IE, LV, LT) blev det udtrykkeligt anført, at søjlen burde inkluderes i det europæiske semester.
- I otte lande (DE, EL, ES, FI, HU, PT, SK, RO) fremhævede konklusionerne nødvendigheden af at fremme den sociale samhørighed og bekæmpe stigende fattigdom, ulighed og udstødelse.
- I syv medlemsstater (BE, CZ, DE, DK, FI, HR, SE) blev opmærksomheden henledt på det nødvendige i at respektere nærhedsprincippet. I denne sammenhæng forsvarede tre nordiske medlemsstater (FI, SE, DK) den nationale kompetence med hensyn til overenskomstforhandlinger og tre medlemsstater (FI, SE, BE) kompetencefordelingen.
- Spørgsmålet om konvergens (herunder opadgående konvergens, socialpolitisk konvergens og/eller konvergens mellem medlemsstaterne generelt) blev taget op i otte medlemsstater (BG, DE, FR, HR, HU, IT, PT, SK).
- Konklusionerne/anbefalingerne i seks medlemsstater henviste til behovet for investeringer, hvad enten disse var offentlige, private og/eller sociale (CZ, EL, ES, HR, IE, SI).

5.3.2. Centrale temaer, der blev nævnt i konklusionerne/anbefalingerne, og som har forbindelse til Kommissionens første skitse til en europæisk søjle for sociale rettigheder:

- Den sociale dialogs afgørende rolle blev nævnt i konklusionerne/anbefalingerne i 11 medlemsstater (CY, EE, ES, FI, HU, HR, IE, LV, RO, SI, SK).
- I syv medlemsstater (CY, EE, FI, IE, LV, RO, SI) blev betydningen af civil dialog understreget (selv om dette aspekt ikke var inkluderet i Kommissionens første skitse til en europæisk søjle for sociale rettigheder).

- I seks medlemsstater (CY, DK, HR, HU, PL, SI) understregede konklusionerne behovet for at tilpasse sig til ændrede vilkår, navnlig som følge af digitaliseringen.
- Nødvendigheden af at tage højde for de udfordringer og forandringer, der følger af den demografiske udvikling, blev nævnt i konklusionerne i tre lande (BG, CY, SI).
- Emner såsom integrerede sociale ydelser og tjenester, sundhedspleje og sygedagpenge, pensioner, arbejdsløshedsydelse, minimumsindkomster og adgang til essentielle tjenester (som optræder blandt de 20 principper i Kommissionens første skitse til en europæisk søjle for sociale rettigheder) samt socialsikring, sociale standarder og den sociale beskyttelses bæredygtighed var de emner, som der oftest blev henvist til i konklusionerne/anbefalingerne. Et eller flere af disse emner blev nævnt i konklusionerne i 22 medlemsstater (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, FI, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, PT, RO, SE, SI, SK, UK).
- Beskæftigelse, jobskabelse og kampen mod arbejdsløsheden (herunder ungdomsarbejdsløsheden) blev nævnt i konklusionerne/anbefalingerne i syv lande (BE, CZ, EL, ES, FI, HR, RO).
- I 11 medlemsstater (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, FI, FR, HR, HU, SI) fokuserede konklusionerne på uddannelse og færdigheder (herunder i forbindelse med digitaliseringen af arbejdsmarkedet).
- I 10 medlemsstater (BE, CY, CZ, DK, FI, HR, HU, MT, RO, UK) understregede konklusionerne behovet for at sikre, at underrepræsenterede eller marginaliserede grupper deltager på arbejdsmarkedet, og i syv af disse (BE, DE, DK, FI, HU, MT, UK) blev ligestilling mellem kønnene nævnt i denne forbindelse.
- I otte medlemsstater (CZ, CY, DK, FI, FR, HR, RO, SE) blev der henvist til et eller flere af følgende emner: behovet for jobstabilitet, overgange, anstændigt arbejde og/eller socialsikring, herunder sommetider i forbindelse med digitaliseringen af arbejdsmarkedet.
- I tre medlemsstater (DK, FI, SI) henviste konklusionerne til henholdsvis det faktum, at »flexicurity«-konceptet kunne bidrage til at fremtidssikre Europas sociale model, behovet for balance mellem fleksibilitet og sikkerhed, og at det økonomiske behov for fleksibel arbejdskraft skulle tages i betragtning.

5.4. Konklusionerne/anbefalingerne afslørede endvidere, at den vigtigste meningsdivergens var, om den europæiske søjle for sociale rettigheder skulle omfatte lovgivningstiltag. Deltagerne i de enkelte lande og på tværs af landene var delte hensyn til dette spørgsmål, idet arbejdsgiverrepræsentanterne (generelt) ikke støttede ideen om mere lovgivning, mens fagforeningsrepræsentanterne (generelt) havde den modsatte mening.

6. Styring

6.1.1. Den europæiske søjle for sociale rettigheder skal være meget tydeligere med hensyn til indhold, processer, konkrete initiativer vedrørende dens gennemførelse, finansiering og overvågning, og med hensyn til, hvilken rolle de forskellige aktører skal spille. Styringsspørgsmålet er af allerstørste betydning, idet det, der er foreskrevet i traktaterne, herunder nærhedsprincippet, skal overholdes. Det er borgernes ret at vide, hvem der har ansvaret for hver enkelt beslutning.

6.1.2. For så vidt angår de relevante aktører og deres rolle understreger EØSU, at i arbejdsmarkedsspørgsmål er et partnerskab mellem offentlige myndigheder og arbejdsmarkedsparterne på EU- og nationalt plan et afgørende middel til at forbedre politiske fremskridt hen imod bredt accepterede målsætninger. Når det drejer sig om socialsikring, spiller regeringer, offentlige/regionale/lokale myndigheder og de forskellige nationale institutioner, der beskæftiger sig med tilrettelæggelsen af socialsikringen, samt udbydere af sociale tjenester en central rolle. Dertil kommer, at også arbejdsmarkedets parter ofte spiller en rolle og har et ansvar for tilrettelæggelse og gennemførelse af socialsikringsordninger og for sociale tjenesteydelser. Andre aktører som f.eks. sociale instanser kan ligge inde med ekspertise, navnlig med hensyn til social bistand, og kan spille en rolle og sørge for sikkerhedsnet for en del af befolkningen, der er truet af fattigdom.

6.1.3. EØSU understreger, at søjlen kan blive et positivt projekt for Europa og for alle, men kun hvis dens resultater er synlige. I disse krisetider kan søjlen blive en god anledning til at vise, at EU-niveaueu stadig er i stand til i det relevante omfang at levere et reelt svar på de udfordringer, almindelige mennesker står over for, under fuld overholdelse af kompetencefordelingen og nærhedsprincippet. I særdeleshed bør søjlen tjene til at fremme folks velfærd i overensstemmelse med den traktatfæstede forpligtelse til, blandt andet, at arbejde for »en social markedsøkonomi med høj konkurrenceevne, hvor der tilstræbes fuld beskæftigelse og sociale fremskridt, og et højt niveau for beskyttelse og forbedring af miljøkvaliteten« (EU-traktatens artikel 3). Ydermere bør søjlen bidrage til mere velfungerede arbejdsmarkeder og socialsikringsystemer. Samtidig er EØSU bekymret over den manglende klarhed med hensyn til søjlens virkefelt. EØSU frygter, at dette kan skabe endnu mere usikkerhed og frustration ved at skabe forventninger, som ikke vil eller kan blive indfriet ⁽⁷¹⁾.

6.2. Sociale rettigheder for alle

6.2.1. Kommissionen foreslår, at søjlen i første omgang gælder for eurozonen, da den allerede har indledt en proces for yderligere integration og konsolidering med henblik på større konvergens. Imidlertid gælder EU-traktaternes sociale bestemmelser ⁽⁷²⁾ for alle EU-medlemsstater. Som afspejling af, hvad der blev sagt i mange nationale debatter, er det EØSU's opfattelse, at søjlen skal gælde for alle 28 EU-medlemsstater.

6.2.2. I en tidligere udtalelse bemærkede EØSU, at socialt bæredygtige makroøkonomiske politikker er en forudsætning for en kraftigere økonomisk genopretning og for sikring af den sociale samhørighed. En bedre hensyntagen til de økonomiske realiteter er tillige en central forudsætning, hvis man vil opnå produktiv beskæftigelse og velkonciperede socialpolitikker på EU- og nationalt niveau, på fair vis mellem generationerne. Udvalget bifalder vægningen af, at fleksibiliteten under stabilitets- og vækstpaktens regler vil blive udnyttet, forstået på den måde at Kommissionen vil medtage bestemte offentlige investeringer i beregningen af budgetunderskud, men opfatter det som en begrænset og ufuldstændig foranstaltning ⁽⁷³⁾.

6.3. Det europæiske semester

6.3.1. Det europæiske semester og de nationale reformprogrammer — som også gælder lande uden for eurozonen — bør være de primære midler til gennemførelsen og overvågningen af søjlen. Imidlertid er der i betragtning af de makroøkonomiske overvågningsmekanismer, der eksisterer som led i det europæiske semester for eurozonelandene, mulighed for, at disse lande kan udvikle supplerende relevante benchmarks til understøttelse af de nationale reformer. I en række nationale debatter blev der henvist til forbindelsen mellem søjlen og det europæiske semester ⁽⁷⁴⁾.

6.3.2. EØSU pointerer, at nogle af målene for den økonomiske politik i de seneste års økonomiske styring skal bringes i bedre overensstemmelse med EU's socialpolitiske mål i henhold til EUF-traktatens artikel 4, stk. 2 ⁽⁷⁵⁾. Alle foranstaltninger som led i det europæiske semester skal — i henhold til den horisontale sociale klausul ⁽⁷⁶⁾ — underkastes en social konsekvensvurdering. Resultaterne skal offentliggøres og diskuteres på nationalt og europæisk niveau ⁽⁷⁷⁾.

6.3.3. EØSU har tidligere erklæret, at som led i det europæiske semester skal beskæftigelsesmæssige og sociale målsætninger placeres på lige fod med makroøkonomiske betragtninger ⁽⁷⁸⁾. Udvalget har tillige anbefalet, at der bør være sammenlignelige og fælles indikatorer om f.eks. fattigdom og ulighed samt obligatoriske sociale konsekvensanalyser for alle de reformdagsordener, der fremsættes i de nationale reformprogrammer og de landespecifikke henstillinger ⁽⁷⁹⁾.

6.3.4. EØSU efterlyser en bedre balance for det europæiske semester, således at den eksisterende resultattavle for centrale beskæftigelsesmæssige og sociale indikatorer tages i betragtning, når de landespecifikke henstillinger formuleres.

⁽⁷¹⁾ Den manglende klarhed blev taget op i mange medlemsstater, idet visse dele af civilsamfundet frygtede, at der kunne komme en boomerangeffekt. Hvis der skabes forventninger, som i sidste ende ikke vil blive indfriet, kan det føre til endnu mere mistillid og frustration.

⁽⁷²⁾ Artikel 3 i EU-traktaten, artikel 9 i EUF-traktaten, afsnit X i EUF-traktaten og charteret om grundlæggende rettigheder.

⁽⁷³⁾ EUT C 268 af 14.8.2015, s. 33.

⁽⁷⁴⁾ Nationale debatter i Østrig, Bulgarien, Italien, Nederlandene og Rumænien.

⁽⁷⁵⁾ Se fodnote 59.

⁽⁷⁶⁾ EUF-traktatens artikel 9.

⁽⁷⁷⁾ Se fodnote 57.

⁽⁷⁸⁾ Se fodnote 61.

⁽⁷⁹⁾ Se fodnote 57.

6.3.5. Målsætningen om mere konvergens i retning af bedre arbejds- og levevilkår bør fremmes ved hjælp af specifikke mål, hvor Europa 2020-strategien og målene for bæredygtig udvikling tages i betragtning, og med sigte på at sætte retningen for koordineringen af de økonomiske politikker, beskæftigelsespolitikkerne og socialpolitikkerne.

6.4. Økonomisk og social styring

6.4.1. EØSU er yderst bekymret for EU's stabilitet, fordi de nødvendige reformer — med eller uden traktatændringer — altid først bliver gennemført i sidste øjeblik og under stort pres. Hvad der er behov for, er på ny at styrke den sociale, politiske og økonomiske samhørighed i EU og videreføre en sammenhængende økonomisk og monetær integration som grundlaget for en velfungerende ØMU. Der er ikke nogen vej uden om en seriøs debat om en solid struktur for ØMU'en, som forudsætter enighed om de økonomiske og sociale målsætninger samt en aftalt styring⁽⁸⁰⁾.

6.4.2. Den sociale, politiske og økonomiske samhørighed skal forstærkes for at styrke Den Økonomiske og Monetære Unions evne til at modstå chok. EØSU pointerer, at der skal tages større hensyn til forskellene i økonomierne i ØMU-landene, og at der skal gennemføres afbalancerede strukturreformer i disse lande, der afspejler de krav, som en monetær union stiller, og i samklang med nationale behov, for at sikre den nødvendige konvergens.

6.4.3. EØSU har allerede foreslået, hvordan ØMU'en kan udformes bedre, og hvordan dens demokratiske og sociale udformning hurtigst muligt kan videreudvikles inden for fællesskabsmetodens rammer. Derved vil den demokratiske robusthed blive styrket, og man vil leve op til de sociale forpligtelser, der er fastsat i traktaterne⁽⁸¹⁾.

6.4.4. En økonomisk sund ØMU er afgørende vigtig. Som EØSU tidligere har erklæret, har medlemsstaternes regeringer i denne sammenhæng et betydeligt ansvar for den videre udvikling af en demokratisk og social ØMU. Det samme gælder for arbejdsmarkedets parter på nationalt og europæisk niveau, for hvilke ØMU'en er den overordnede ramme for deres forskellige løndannelsessystemer og udformningen af arbejdsmarkeds- og socialpolitikken. Som økonomiske og samfundsmæssige aktører har de et stort medansvar for at overholde ØMU'ens fælles stabilitetsmål⁽⁸²⁾. Bedre inddragelse af arbejdsmarkedets parter kan bidrage til en forbedret ØMU-styring. Deres syn på, hvordan arbejdsmarkedet og socialpolitikken skal tilrettelægges, bør også indgå i debatterne om ØMU'ens fremtid⁽⁸³⁾. En styrket og struktureret dialog med civilsamfundet kan også bidrage til at forbedre den demokratiske modstandsdygtighed og styring.

6.4.5. Det er EØSU's opfattelse, at for at kunne tackle de vedblivende ubalancer og skabe tillid og tiltro i Europa er der brug for en mere effektiv og demokratisk økonomisk styring, navnlig i eurozonen⁽⁸⁴⁾.

6.5. Håndhævelse og bekræftelse af gældende EU-ret på det sociale område

6.5.1. Den europæiske søjle for sociale rettigheder bør bidrage til en effektiv håndhævelse af den gældende ret på det sociale område, som er nedfæstet i EU's primære og sekundære lovgivning vedrørende beskæftigelsesmæssige og sociale rettigheder, herunder navnlig social beskyttelse og effektiv overvågning, bl.a. fra arbejdstilsynets side, samt retten til effektive retsmidler og adgang til domstolsprøvelse. Internationale juridisk bindende retskilder, der vedrører EU-borgere og som medlemsstaterne har ratificeret, bør fuldt ud respekteres.

6.5.2. EØSU mener, at søjlen er en anledning til at bekræfte den gældende ret på det sociale område. Dertil kommer, at processen i forbindelse med udformningen af søjlen også vil give mulighed for at vurdere, hvad der virker, og hvad der ikke virker, hvad der mangler, og hvad der bør forbedres i EU's og medlemsstaternes tilgang, således at man kan stimulere en fornyet social og økonomisk konvergens, bæredygtig vækst og jobskabelse i EU.

⁽⁸⁰⁾ Se fodnote 59.

⁽⁸¹⁾ EUT C 332 af 8.10.2015 s. 8, og EUT C 13 af 15.1.2016, s. 33.

⁽⁸²⁾ Se fodnote 59.

⁽⁸³⁾ Se f.eks. In-depth employment analysis.

⁽⁸⁴⁾ EUT C 332 af 8.10.2015, s. 8.

6.6. Ressourcer for en social stabilisering af Europa

6.6.1. Den Europæiske Fond for Strategiske Investeringer og de europæiske struktur- og investeringsfonde er udformet med henblik på at spille en central rolle for tilvejebringelse af arbejdspladser og vækst og fremme af territorial og social samhørighed. Det er EØSU's opfattelse, at disse fonde skal anvendes mere effektivt, og at EU's langsigtede investeringer i social infrastruktur og sociale tjenester af høj kvalitet, herunder gennem Den Europæiske Fond for Strategiske Investeringer og Den Europæiske Investeringsbank, bør gives høj prioritet og knyttes til gennemførelsen af søjlen.

6.6.2. Inden for rammerne af stabilitets- og vækstpacten har EØSU fremlagt forskellige muligheder og forslag. En kunne være en »gylden regel«, eller måske en »sølvregel«⁽⁸⁵⁾, om offentlige investeringer fra medlemsstaternes side, i bl.a. den sociale sektor, som supplement til EU's offentlige investeringer via et system af fælles vedtagne parametre, som i kombination med de rette strukturreformer også ville fremme private investeringer⁽⁸⁶⁾.

6.6.3. Som led i budgetterne og evalueringerne af den flerårige finansielle ramme finder EØSU det nødvendigt — som allerede anført af Kommissionen — at bruge 25 % af de europæiske struktur- og investeringsfonde, navnlig Den Europæiske Socialfond og Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, til at fremme sociale investeringer i sociale, sundheds-, uddannelses- og boligjenester og -politikker. Endvidere bør der på EU-niveau afsættes nogle ressourcer under ESF som disponibel finansiering for at styrke arbejdsmarkedsparternes kapacitet. Kommissionen bør yde vejledning til medlemsstaterne om, hvordan man kan promovere sociale investeringer i praksis, og om hvordan projekternes kvalitet og effektivitet kan overvåges.

6.6.4. I 2014 henviste EØSU til en omfordelingsmekanisme, som kan bruges i tilfælde af asymmetriske chok⁽⁸⁷⁾, og pointerede, at EU og navnlig eurozonen ikke kan se bort fra de nuværende økonomiske politikkers social konsekvenser ved at overlade dem helt og holdent til de enkelte lande. Udvalget understregede, at uddannelsesbudgetterne bør ses som en investering i fremtiden⁽⁸⁸⁾. Deltagerne i nogle nationale debatter diskuterede om, hvorvidt der er brug for en EU-arbejdsløshedsforsikring eller en tilpasningsfond, og om dette er farbart⁽⁸⁹⁾. Disse debatter viste, at holdningerne til dette spørgsmål varierer betragteligt, og at disse diskussioner også bør fortsætte⁽⁹⁰⁾.

6.7. Koblingen mellem globale strategier og EU's strategi

6.7.1. Refleksionerne om søjlen bør også, hvor det er muligt, tage den globale dimension i betragtning. De seneste debatter i ILO, Europarådet, OECD og IMF er centrale, navnlig med hensyn til data, der viser, at ulighed påvirker vækstens bæredygtighed, og at omfordeling ikke skader væksten. Refleksionerne bør endvidere anerkende, at den europæiske sociale models bæredygtighed hænger sammen med en forbedring af Europas globale konkurrenceevne.

6.7.2. 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling blev vedtaget af samtlige FN's medlemsstater i 2015. Dermed er indfrielsen af disse mål en forpligtelse for EU's medlemsstater. EØSU mener, at søjlen kan bidrage betydeligt til 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling, navnlig mål 1 (Afskaf fattigdom), 3 (Sundhed og trivsel), 5 (Ligestilling mellem kønnene) og 8 (Anstændige jobs og økonomisk vækst).

6.8. En tydelig overordnet strategi for en bedre fremtid for Europa

6.8.1. EØSU opfordrer Kommissionen til at foreslå en tydelig og kohærent strategi for søjlen. EØSU er enig med Beskæftigelsesudvalget (EMCO) og Udvalget for Social Beskyttelse (SPC), som har udtalt, »at den europæiske søjle for sociale rettigheder bør bygge på og forbedre eksisterende instrumenter, herunder den europæiske beskæftigelsesstrategi (EBS) og den åbne koordinationsmetode for social beskyttelse og social inklusion, og på dette grundlag tjene som en rettesnor for processen med at fremme bæredygtig opadgående konvergens med hensyn til beskæftigelsesresultater og sociale resultater, samtidig med at de nationale kompetencer respekteres«⁽⁹¹⁾. Fastlæggelsen af nye passende benchmarks om et begrænset

⁽⁸⁵⁾ Se fodnote 73.

⁽⁸⁶⁾ EUT C 451 af 16.12.2014, s. 10, om mere fleksibilitet i stabilitets- og vækstpacten med hensyn til visse dele af de »offentlige investeringer«.

⁽⁸⁷⁾ Se fodnote 86.

⁽⁸⁸⁾ EUT C 327 af 12.11.2013, s. 58, EUT C 271 af 19.9.2013, s. 1.

⁽⁸⁹⁾ Nationale debatter f.eks. i Finland og Frankrig.

⁽⁹⁰⁾ Se fodnote 59.

⁽⁹¹⁾ Fælles EMCO/SPC-udtalelse om den europæiske søjle for sociale rettigheder 12605/16, godkendt af EPSCO-Rådet den 13. oktober 2016.

antal centrale arbejdsmarkeds- og sociale udfordringer for at måle fremskridtene kan være en del af denne proces. Etableringen af en sådan samarbejdsramme vil hjælpe medlemsstaterne til at opnå positive resultater gennem reformer ⁽⁹²⁾ og bidrage til en styrket social samhørighed.

6.8.2. Trods de alvorlige risici tror EØSU imidlertid fortsat på, at EU er i stand til at tilbyde et bedre, mere demokratisk og socialt EU. EØSU vil gøre alt, hvad der er nødvendigt, for at befordre debatterne i medlemsstaterne og på EU-niveau for at engagere borgerne i »en bedre fremtid for Europa«. En fair globalisering, der sørger for et godt liv, tilstrækkelige beskæftigelsesmuligheder og fair arbejdsvilkår for alle, kan kun blive en realitet, hvis EU forbliver samlet og er i stand til at handle. For at kunne bevare sin samfundsmodel skal Europa være i stand til at tilpasse sig til skiftende realiteter for at optimere mulighederne for alle. Dette er vores alternativ til protektionisme, nationalisme og populisme.

Bruxelles, den 25. januar 2017.

Georges DASSIS
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁹²⁾ Nationale debatter f.eks. i Rumænien.